

4. Бородин А. Этапы формирования стратегического потенциала предприятия / А. Бородин // Проблемы теории и практики управления. – 2003. – № 6. – С. 95-102.
5. Друкер П.Ф. Эффективное управление. Экономические задачи и оптимальные решения : учебн. пособ. : пер. с англ. / П.Ф. Друкер. – М. : Изд-во "Наука", 1998. – 228 с.
6. Иванов Н.И. Экономические аспекты производственного потенциала : теория и практика / Н.И. Иванов. – Донецк : ИЭП НАН Украины, 2000. – 420 с.
7. Інтелектуальний потенціал та науково-технічна політика / за наук. ред. акад. НАН України М.І. Долішнього. – Львів : Вид-во ІРД НАНУ, 1999. – 234 с.
8. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посібн. / Н.С. Краснокутська. – К. : Центр навч. літ-ри, 2005. – 352 с.
9. Мескон М. Основи менеджмента / М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури. – М. : Вид-во "Дело", 1995. – 702 с.
10. Перерва П.Г. Управление маркетингом на машиностроительном предприятии / П.Г. Перерва. – Харьков : Изд-во "Основа", 1993. – 286 с.
11. Пономаренко В.С. Стратегічне управління підприємством / В.С. Пономаренко. – К. : Вид-во "Основа", 1999. – 619 с.
12. Рєпіна І.М. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч.-метод. посібн. [для самост. вивч.] / І.М. Рєпіна, О.С. Федонін, О.І. Олексюк. – К. : Вид-во КНЕУ, 2005. – 216 с.
13. Должанський І.З. Управління потенціалом підприємства : навч. посібн. / І.З. Должанський, Т.О. Загорна, О.О. Удалих, І.М. Герасименко, В.М. Рашупкіна. – К. : Центр навч. літ-ри, 2006. – 362 с.

Маринич И.А., Кадыловыч Н.Р. Научные подходы к формированию потенциала предприятия

Приведены научные подходы к формированию потенциала предприятия. Также создана теоретическая модель формирования потенциала. Рассмотрены принципы и факторы, которые помогают развитию отдельных элементов потенциала предприятия.

Ключевые слова: потенциал предприятия, закон синергии, формы проявления закона синергии, принципы и подходы формирования потенциала предприятия, этапы оптимизации структуры потенциала предприятия.

Marynych I.A., Kadylovych N.R. Scientific methods of potential enterprise

This article shows the main approaches to capacity-building enterprise. Also formed the theoretical model of potential. The principles and factors that help the development of specific elements of the enterprise potential.

Keywords: potential of the enterprise, the law of synergy, synergy is an attribute of law, principles and approaches of enterprise potential stages of optimization of structure-building enterprise.

УДК 334.735:658.618

Доц. І.А. Маринич, канд. екон. наук;
магістрант Т.Т. Козуб – Львівська КА

**ПІДХОДИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ
УПРАВЛІННЯ ОБІГОВИМИ КОШТАМИ ТОРГОВЕЛЬНОГО
ПІДПРИЄМСТВА**

Розглянуто питання формування ефективної системи управління обіговими коштами торговельних підприємств. Виявлено основні тенденції ефективності використання обігових коштів та їхній вплив на фінансовий стан торговельних підприємств.

Вступ. Функціонування торговельних підприємств потребує розроблення обґрунтованої стратегії розвитку, яка передбачає комплексне оцінюван-

ня ефективності господарської діяльності, зокрема ефективності використання обігових коштів.

Фінансова стабільність торговельних підприємств є важливою передумовою ведення господарської діяльності. Вона досягається налагодженням ритмічної та ефективної роботи підприємств, а також умілим управлінням обіговими коштами та джерелами їх формування.

Серед економічних ресурсів торговельних підприємств, що визначають розвиток їх економічної діяльності, одне з провідних місць посідають обігові кошти.

Аналіз останніх наукових досліджень. Питання теорії і практики формування та використання обігових коштів підприємств досліджувало багато вчених, зокрема: В. Андрійчук, Л. Бабич, М. Баканов, І. Бланк, Ю. Брігхем, Л. Лігоненко, Л. Пан, А. Поддєрьогіна, Р. Сорока, Н. Хілл, Дж. Ван Хорн, В. Шокун та інші вчені. У їхніх роботах відображено вітчизняний і закордонний досвід обґрунтування економічної суті і процесу формування обігових коштів підприємств. Однак в економічній літературі немає єдиного підходу щодо визначення економічної суті понять "обігові активи", "обігові кошти" та "обіговий капітал", що значно ускладнює визначення теоретичних засад та методичних аспектів ефективного управління обіговими коштами.

Мета дослідження. Визначення економічної суті поняття "обігові кошти" та оцінка впливу системи управління обіговими коштами на фінансовий стан торговельних підприємств. Для вітчизняної економіки термін "обіговий капітал" є відносно новим. Натомість частіше вживають термін "обігові кошти", фігурує у законодавчих та нормативних актах та в господарській практиці.

У переважній більшості літературних джерел обігові підприємства трактують, як сукупність майнових цінностей, грошових коштів та їхніх еквівалентів, які обслуговують діяльність підприємства, а призначені для реалізації чи споживання протягом одного операційного циклу. Натомість, І. Бойчик [3], О. Волков [5], С. Покропивний [4], Л. Шваб характеризують обігові кошти як сукупність грошових коштів, що авансуються для створення виробничих фондів та фондів обігу.

Критичний аналіз публікацій економістів свідчить, що значна частина вчених ототожнюють поняття "обігові активи", "обігові кошти" та "обіговий капітал". Низка авторів, таких як Н. Купріна [8], Р. Сорока [15], А. Балдинюк [2] у сучасних дослідженнях розмежовують поняття "обіговий капітал" та "обігові активи". При цьому поняття "обіговий капітал" визначається як фінансові ресурси, що інвестуються на формування обігових активів. Таким чином, обіговий капітал, що інвестується в обігові активи, в сучасній теорії фінансового управління підприємства розглядають як сукупність визначених у грошовій формі окремих видів обігових активів та як сукупність фінансових ресурсів, що забезпечують формування цих активів.

Цікавим, на нашу думку, є трактування економічної суті обігових коштів, запропоноване Л.В. Пан, що ґрунтується на ресурсному підході. Автор пропонує у визначенні економічної суті обігових коштів розділити активи підприємств, які можуть у разі правильного й раціонального їх використанні забезпечити певні економічні вигоди (прибутки), та пасиви підприємств – дже-

рела формування та поповнення обігових коштів для забезпечення безперервності процесу виробництва. Отже, найбільш вдалим є підхід до визначення економічної суті обігових коштів з позиції розгляду їх як ресурсного елемента підприємства [10, с. 7].

Таким чином, обіговий капітал торговельного підприємства відображає авансовану вартість у грошові кошти та матеріальні цінності торговельного підприємства, які у процесі кругообігу переходять з товарної форми в іншу та переносять свою вартість на реалізований товар у вигляді грошових коштів. Обігові кошти торговельного підприємства доцільно розглядати як ресурсний елемент підприємства, що знаходить своє відображення в окремих елементах обігових активів, які перебувають у постійному кругообігу, змінюючи при цьому свою форму протягом одного операційного циклу.

Викладення основного матеріалу. Для торговельних підприємств споживчої кооперації важливо правильно визначити оптимальну потребу в обігових коштах, що позитивно позначиться на фінансовому становищі підприємства, тому що дасть змогу з мінімальними витратами отримати дохід, запланований за цього обсягу товарообігу.

Необхідно зазначити, що нестача обігових коштів призводить до проблем оплати поточних зобов'язань, що підриває довіру торговельного підприємства з боку постачальників і банків. У разі зниження величини обігових коштів можливі перебої в постачанні, зменшення обсягу діяльності та прибутку, виникнення протермінованих платежів і заборгованості, інші негативні явища в господарській діяльності підприємств.

Окремі торговельні підприємства можуть провадити політику нагромадження обігових засобів і підтримки їх на відповідному рівні, однак при цьому надлишок обігових коштів може призвести до нагромадження надмірних запасів сировини, матеріалів; послаблення режиму економії; створення умов для використання обігових коштів не за призначенням. Ефективне використання обігових коштів – це таке їх функціонування, під час якого забезпечується стійкий фінансовий стан фінансових ресурсів та досягаються найвищі результати діяльності за оптимальних витрат торговельного підприємства.

Визначення структури та виявлення тенденцій зміни елементів обігових коштів дають змогу ефективно впливати на кінцеві результати діяльності. Ефективність формування та використання обігових коштів безпосередньо впливає на зміну всіх основних показників фінансово-господарської діяльності підприємств, при цьому нестача та неефективне використання фінансових ресурсів негативно впливає на фінансовий стан та платоспроможність торговельних підприємств споживчої кооперації.

У сучасних ринкових умовах господарювання для торговельних підприємств України є особливо актуальним поповнення та ефективно розміщення обігових коштів. Таким чином, можна зробити висновок, що торговельні підприємства України мають недостатню кількість власного обігового капіталу переважно через суб'єктивні причини:

- значна частина власних коштів вкладена в необігові активи;
- мають місце непродуктивні витрати та протермінована дебіторська заборгованість;

- практично не діє господарський розрахунок, який означає більш раціональне та економне використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів.

Необхідно зазначити, що нераціональність джерел формування обігових коштів безпосередньо впливає на фінансовий стан торговельних підприємств, адже зниження забезпечення суми власних коштів в обігу призводить до збільшення обсягу кредиторської заборгованості як основного джерела поповнення фінансування потреби обігових активів, що, своєю чергою, призводить до погіршення показників платоспроможності підприємств.

Враховуючи те, що основним узагальнювальним показником ефективності управління обіговими коштами є обіговість обігових активів, необхідно зазначити взаємозв'язок пришвидшення обіговості обігових активів та вивільнення додаткових фінансових ресурсів і, як наслідок, підвищення рентабельності діяльності підприємств торгівлі. Однак, на наш погляд, для забезпечення підвищення кінцевих фінансових результатів діяльності торговельних підприємств важливим є не лише пришвидшення обіговості обігових активів та їх окремих елементів, але і зменшення при цьому рівня витрат обігу.

Висновки. Отже, ефективність формування і використання обігових коштів торговельних підприємств значною мірою залежить від організації процесу прийняття та реалізації управлінських рішень, тобто від досконалості організації управління ними. Система управління обіговими коштами торговельних підприємств повинна містити: визначення складу і структури обігових коштів; визначення сукупної потреби в обігових коштах; визначення джерел формування обігових коштів; оцінку можливих варіантів кредитування обігових коштів; оцінку раціонального розміщення обігових коштів, визначення оптимальної структури обігових активів та управління їх окремими елементами; здійснення контролю за формуванням і використанням обігового капіталу.

Таким чином, для торговельних підприємств актуальним є формування методики оцінювання впливу системи управління обіговими коштами на фінансовий стан підприємства, що сприятиме підвищенню основних фінансово-господарських показників діяльності та формування стійких конкурентних позицій на ринку.

Література

1. Балдинюк А.Г. Управління фінансуванням оборотних активів торговельних підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.07.05 – Економіка торгівлі та послуг / А.Г. Балдинюк. – К. : Вид-во КНЕУ, 2005. – 24 с.
2. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. С.Ф. Покропивного. – Вид. 2-ге, [перероб. і доп.]. – К. : Вид-во КНЕУ, 2001. – 528 с.
3. Любченко С. Оцінка результатів управління обіговим капіталом організацій / С. Любченко // Вісті ДВ. – 2005. – 8 липня.
4. Сорока Р.С. Формування та ефективність використання оборотного капіталу торговельних підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.07.05 – Економіка торгівлі та послуг / Р.С. Сорока. – Львів, 2005. – 24 с.
5. Шваб Л.І. Економіка підприємства / Л.І. Шваб. – К. : Вид-во Каравела", 2005. – 568 с.

Маринич И.А., Козуб Т.Т. Подходы к формированию эффективной системы управления оборотными средствами торгового предприятия

Рассмотрен вопрос формирования эффективной системы управления оборотными средствами торговых предприятий. Обнаружены основные тенденции эффек-

тивности использования оборотных средств и их влияние на финансовое состояние торговых предприятий.

Marynych I.A., Kozub T.T. Methods of efficient systemy current assets management enterprise-trade

The question of efficient management of working capital commercial enterprises. The main trends in the efficiency of working capital and their impact on the financial state trading enterprises.

УДК 336.221

Аспір. Ю.В. Садовий¹ – Львівський НУ ім. Івана Франка

**СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ
УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ**

На основі досвіду високорозвинених країн показано, що існує зв'язок між рівнем соціального розвитку та податковим навантаженням. Сучасні концепції реформування податкової системи в Україні більшою мірою скеровані на наповнення бюджету без врахування соціального ефекту загалом. Враховуючи низький рівень життя населення України, необхідно використовувати показники кінцевого соціального ефекту, до того ж у найближчому часовому вимірі, а не на віддалену перспективу. Зроблено висновок, що в основі усіх змін податкової політики України повинні домінувати соціальні пріоритети, а не лише ефективність наповнення бюджету, оскільки остаточна мета системи оподаткування, як і держави загалом, є зростання соціального рівня населення.

Соціальний розвиток будь-якої країни й України зокрема становить основу поступу і науково-технічного прогресу. Лише в умовах вільного розвитку кожного члена суспільства виникає можливість найбільш повного і творчого розкриття людського потенціалу для блага всієї держави. Тому однією з основних функцій держави є забезпечення постійного зростання соціального розвитку населення. Як відомо, складовими соціального розвитку виступають, з одного боку – власні можливості людей, що виражається через їх доходи, а з іншого – це соціальні функції держави, яка насамперед забезпечує тих членів суспільства, які не можуть самі заробити на себе і водночас фінансує сфери діяльності загальнонародного значення: культуру, освіту, науку, охорону здоров'я, розбудовує соціальну інфраструктуру. Джерелом фінансування соціального розвитку держави є державний бюджет, формування якого залежить насамперед від податкової політики в країні. Тому між соціальним розвитком країни та податковою системою існує доволі тісний взаємозв'язок, і особливо це стосується України, де як і соціальна сфера, так і податкова система зазнають постійних змін. З огляду на це, соціальний розвиток у контексті удосконалення податкової системи в Україні є актуальною темою наукових досліджень.

Соціальний розвиток України потребує вдосконалення. Свідченням цього є різноманітні дослідження вчених у всіх галузях гуманітарних наук. Одним із аргументів необхідності кардинального перегляду і змін у соціальному розвитку українців стали результати дослідження соціологів World Values Survey, які, починаючи від 1981 р. проводять опитування у різних країнах. У

¹ Наук. керівник: проф. В.В. Яцура, д-р екон. наук – Львівський НУ ім. Івана Франка